

Itämeren alueen rooli Turun yliopiston strategiassa

Kalervo Väänänen

Turku ja Turun saaristo ovat merellisin osa Suomea. Saaristomeri ja sen jälkeen avautuva Itämeri ovat aina voimakkaasti leimanneet Turun kaupungin kehitystä. Oli sitten kysymys koko Suomen yhteyksistä muualle maailmaan kuin Varsinais-Suomen elinkeinoelämän edellytyksistä. Ulkomaankauppaan liittyvä merenkulku, laivanrakennus, merellinen turismi ja aiemmin myös kalastus, ovat olleet tärkeitä tekijöitä koko läntisen Suomen kehityksessä.

Itämeren alueeseen ja itse mereen liittyvillä asioilla ja kysymyksillä on vahva sijansa myös Turun yliopiston uudessa strategiassa. Meri ja merenkulku sekä niihin eri tavoin liittyvät elinkeinotoiminnot ovat edelleen voimakkaasti läsnä turkulaisissa yliopistoissa. Nyt ja tulevaisuudessa Itämeren suojelu, sen lisäsaastumisen esto ja lopulta meren ekologisen tilan palauttaminen terveemmäksi ovat keskeisiä tutkimuksen kohteita. Unohtaa ei myöskään sovi kaikkea sitä kulttuurista, yhteiskunnallista ja poliittista tutkimusta, joka kohdistuu Itämeren lähialueisiin.

Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskuksella eli MKK:lla on toimintaa useassa eri rannikkokaupungeissa. Turun lisäksi toimipisteet ovat Porissa, Raumalla ja Kotkassa. Keskuksella on meneillään useita kansallisia ja kansainvälisiä merenkulkuun ja erityisesti Itämeren alueen merenkulkuun ja sen kehittämiseen liittyviä tutkimushankkeita. Keskuksen monitieteinen tutkimusote ja siihen pohjautuva koulutustoiminta ovat saavuttaneet tunnetun jalansijan suomalaisten merenkulun eri toimijoiden keskuudessa.

Laivanrakennus, jo kertaalleen lähes kuolleeksi julistettu, elää vahvaa nousukautta Turun ja Rauman seudulla. Turun yliopisto on aktiivisesti hakenut erilaisia tutkimukseen ja koulutukseen liittyviä mahdollisuuksia, jolla tätä alueellisesti merkittävää elinkeinotoimintaa voitaisiin edistää. Viimeisin esimerkki tästä on diplomi-insinöörikoulutukseen liittyvä sopimus Tampereen teknillisen yliopiston ja alueen korkeakoulujen välillä. Sopimuksen avulla pyritään parantamaan rannikkoalueen asiantuntemusta esimerkiksi laivanrakennuksessa vaadittavien kriittisten teknologioiden osalta.

Turun yliopistolla on laaja-alaista Itämeren tilaan, erityisesti Saaristomeren tilaan ja sen koko ekosysteemiin keskittynyttä biologista ja hydrobiologista tutkimusta. Tältä osin pyrimme tulevaisuudessa aikaisempaa määrätietoisemmin toteavasta tutkimuksesta kohti ratkaisuja etsivää interventiotyyppistä tutkimusta.

Tutkimuksen avulla meidän tulee ennakkoluulottomasti hakea erilaisia vaihtoehtoja sekä Itämeren ravinnekuormituksen vähentämiseen että jo kertyneen ravinne- ja myrkkynuorman pienentämiseen.

Itämeren suojelun tilaa olisi edelleen pyrittävä parantamaan rantavaltioiden yhteisin ponnistuksin. Olisi tärkeää ymmärtää, että Itämeren tilan parantaminen on kaikkien kannalta mitä parhain ja kannattavin investointi tulevaisuuteen. Toivottavasti Pariisin ilmastopöytäkirja antaa uutta pontta poliittisiin päätöksiin.

Turun yliopiston Seilin saarella toimivalla Saaristomeren tutkimuskeskuksella on vuosikymmenten mittaiset seurantatutkimukset useista Saaristomerellä tapahtuneista muutoksista. Ne antavat hyvän perspektiivin arvioida meren tilan muutoksia myös tulevaisuudessa. Kireästä taloustilanteesta huolimatta Turun yliopisto on tehnyt päätöksen tutkimusaseman ylläpidosta myös tulevaisuudessa ja etsii uusia vaihtoehtoja tutkimusaseman toiminnan turvaamiseksi. Yliopisto näkee Seilin saaren myös Saaristomeren merkittävimpana kulttuurikohteena.

Mereen liittyvän elinkeinoelämän ja Itämeren tilan parantamiseen liittyvän tutkimuksen lisäksi Turun yliopisto haluaa olla aktiivinen vaikuttaja Itämeren alueen kulttuurisen vuorovaikutuksen edistämiseksi. Itämeren alueen yliopistoilla on runsaasti yhteistyötä, jonka tärkeimmät muodot ovat opiskelijavaihto ja yksittäisten tutkijoiden ja tutkimusryhmien välinen suora yhteistyö. Tällä tavoin voimme parhaiten edistää myös maiden välisiä muita suhteita. Viime vuosina tutkijoiden suorat keskinäiset yhteydet ovat pitkälle korvanneet aiemman instituutioiden välisen yhteistyön, jolla silläkin on edelleen sijansa, erityisesti Venäjän suuntaan.

Turun yliopisto näkee tärkeäksi ylläpitää mahdollisimman intensiivistä ja jatkuvaa dialogia myös tulevaisuudessa Itämeren alueen eri valtioiden yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Olemme mukana useissa alueella toimivissa tutkimusverkostoissa, joiden tavoitteena on monipuolinen Itämeren alueen politiikan, kulttuurin, luonnon ja elinkeinoelämän edellytysten tutkimus.

Viime vuosien kehitys tässä yhteistyössä ei valitettavasti ole kaikilta osiltaan ollut poliittisista syistä aina helppoa. Yliopistoilla ja tutkijoilla on poliittisen jännityksen vallitessa erityinen syy ylläpitää keskusteluyhteyksiä ja pyrkiä löytämään osaltaan keinoja jännityksen lievittämiseen. Uskon, että hyvät ja suorat yhteydet kaikkien Itämeren alueen maiden yliopistoihin antaa meille myös tulevaisuudessa hyvät mahdollisuudet edistää Suomen ja koko Itämeren alueen yhteistä hyvää.

Kalervo Väänänen
Rehtori
Turun yliopisto

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).